

Dr. Victor Constantin Măruțoiu

ANGHELOLOGIA NOULUI TESTAMENT.

**O PERSPECTIVĂ
A TEOLOGIEI BIBLICE CONTEMPORANE**

Editura Ecou Transilvan
Cluj-Napoca
2023

CUVÂNT ÎNAINTE	9
REFERINȚE CRITICE	11
ABREVIERI	17
PRELIMINARII.....	19
1. ANGHELOLOGIA NOULUI TESTAMENT. PARADIGMA EVANGHELICĂ ANGHELOLOGICĂ.....	27
1.1. Sfinții Îngeri în relatările Evangheliilor sinoptice	27
1.1.1. Unitatea anghelologică reliefată de cele patru Evanghelii	35
1.1.1.1. Ispitire și prezență anghelofană	35
1.1.1.2. Prezența și non-prezența Sfinților Îngeri în actul Crucii	42
1.1.2. Perspectiva anghelologică mateiană.....	46
1.1.2.1. Prezența îngerului în evenimentul Nașterii (Mt. 1, 20-24)	46
1.1.2.2. „Îngerii” Magilor (Mt. 2, 12)	51
1.1.2.3. Îngerul Domnului și Iosif (Mt. 2, 13; 2, 19-20)	52
1.1.2.4. Sfinții Îngeri – mesagerii Fiului Omului pe calea Eshatonului (Mt. 13, 39-42; 13, 49; 16, 27; 22, 30; 24, 31; 24, 36; 25, 31)	54
1.1.2.5. Rolul de intermediari al Sfinților Îngeri (Mt. 18, 10)	58
1.1.2.6. Raportul dintre cele 12 legiuni de îngeri și cei 12 apostoli (Mt. 26, 53)	60
1.1.2.7. Prezența Îngerului Domnului în actul Învierii Mântuitorului Iisus Hristos (Mt. 28, 2-3; 28, 5-7).....	62
1.1.3. Sfinții Îngeri în tradiția evanghelică marcană.....	65
1.1.3.1. Îngerul Domnului și calea lui Hristos (Mc. 1, 2-3).....	65
1.1.3.2. Prezența Sfinților Îngeri în actul celei de-a doua veniri a Mântuitorului Iisus Hristos (Mc. 8, 38).....	68
1.1.3.3. Sfinții Îngeri – mesagerii Fiului Omului, pe calea Eshatonului, în tradiția marcană (Mc. 12, 25; 13, 27; 13, 32).....	70
1.1.3.4. Tânărul de la mormântul Domnului: prezența unui înger? (Mc. 16, 5-7).....	74
1.1.4. Prezența Sfinților Îngeri în opera lucanică	78
1.1.4.1. Prezența Sfinților Îngeri în narațiunea Evangheliei a III-a.....	80

1.1.4.1.1 Îngerul și vestirea nașterii Sfântului Ioan Botezătorul (Lc. 1, 11-20). Prezența îngerului ca mesager al Bunevestiri, în tradiție lukanică (Lc. 1, 28-39)	82
1.1.4.1.2 Sfinții Îngeri vestesc păstorilor nașterea lui Hristos (Lc. 2, 9-15).....	93
1.1.4.1.3 Îngerul Domnului și calea lui Hristos, în tradiție lukanică (Lc. 7, 27; 22, 43)	98
1.1.4.1.4. Cuvântarea lui Hristos (Lc. 9, 26; 12, 8-9; 15, 7-10)	103
1.1.4.1.5. Prezența Sfinților Îngeri, în episodul Săracul Lazăr (Lc. 16, 22).....	108
1.1.4.1.6. Asemănarea om – înger, în viața veșnică (Lc. 20, 36)	110
1.1.4.1.7. Arătare de îngeri – prezența reală a mărturisirii Învierii Mântuitorului Iisus Hristos (Lc. 24, 4-7; 24, 23)	113
1.1.4.2. Prezența Sfinților Îngeri în tradiția lukanică din Faptele Apostolilor	123
1.1.4.2.1. Îngerii Înălțării Domnului (F. Ap. 1, 10-11)	123
1.1.4.2.2. Îngerul Domnului eliberează pe Apostolii închiși (F. Ap. 5, 19-20)	127
1.1.4.2.3. Asemănarea „om – înger”, în chipul arhidiaconului Ștefan (F. Ap. 6, 15)	129
1.1.4.2.4. Prezența îngerului în cuvântarea arhidiaconului Ștefan în fața Sinedriului (F. Ap. 7, 35; 7, 38; 7, 53).....	130
1.1.4.2.5. Îngerul lui Filip (F. Ap. 8, 26)	133
1.1.4.2.6. Misiunea îngerului în convertirea lui Corneliu (F. A. 10, 3-7; 10, 22; 10, 30-32)	136
1.1.4.2.7. Prezența Îngerului în episodul scoaterii lui Petru din temniță (F. A. 12, 7-17)	142
1.1.4.2.8. Pedepsirea lui Irod de către îngerul trimis de Dumnezeu (F. A. 12, 23)	145
1.1.4.2.9. Îngerul Legii (F. Ap. 23, 8-9).....	146
1.1.4.2.10. Îngerul Sfântului Apostol Pavel (F. Ap. 27, 23-24)	150
1.2. Sfinții Îngeri în scrierile ioaneice	153
1.2.1. Prezența Sfinților Îngeri în relatarea Evangheliei după Ioan	153
1.2.1.1. Sfinții Îngeri slujitori/ vestitori/ mărturisitori ai slavei lui Hristos (In. 1, 51)	156
1.2.1.2. Episodul Vitezda – Sfinții Îngeri slujitori ai harului (In. 5, 4)	167
1.2.1.2.1. Critica autenticității textului.....	167
1.2.1.2.2. Teologia conținutului versetelor In. 5, 3b-4.....	175

1.2.1.3. Prezența glasului din cer – anghelofanie sau teofanie? (In. 12, 29).....	179
1.2.1.4. Sfinții Îngeri în dialog cu Maria Magdalena.....	185
1.2.1.5. Înviere și apropiere.....	191
1.2.2. Dimensiunea enigmatică a referinței autorului în epistolele ioaneice.....	204
1.2.2.1. Duhurile de la Dumnezeu și duhurile amăgitoare (I In. 4, 1-3)	205
1.2.2.2. Fiii lui Dumnezeu și fiii luminii (I In.5)	207
1.3. Sfinții Îngeri în literatura epistolară noutestamentară	208
1.3.1. Sfinții Îngeri în teologia paulină	208
1.3.1.1. Raportul dintre anghelologia paulină și anghelologia celorlalte scrieri ale Noului Testament	208
1.3.1.2. Îngerul și Evanghelia lui Hristos în gândirea anghelologică paulină.....	213
1.3.1.3. Anghelologia paulină – între descoperirea persoanei și a misiunii Îngerului	216
1.3.2. Paradigma paulină anghelologică	217
1.3.2.1. Puterea iubirii lui Dumnezeu și puterea Sfinților Îngeri (Rom. 8, 38-39).....	217
1.3.2.2. Sfinții Îngeri și slujitorii lui Hristos. Îngerul și semnul de supunere (I Cor. 4, 9-10; 6, 3; 11, 10; 13, 1).....	227
1.3.2.3. Îngerul și Evanghelia lui Hristos (Gal. 1, 8; 3, 19; 4, 14; Efes. 3, 10-11)	241
1.3.2.4. „Împreună-misiunea” omului și a îngerului (Filip.2,9-11)...	246
1.3.2.5. Sfinții Îngeri – ființe create de Dumnezeu (Col. 1, 16; 2, 10)...	247
1.3.2.6. Cinstirea falsă a Sfinților Îngeri este pedepsită (Col. 2, 18) ..	249
1.3.2.7. Sfinții Îngeri, vestitori ai celei de a doua veniri a lui Hristos (I Tes. 4, 16; II Tes. 1, 7)	251
1.3.2.8. Mărturisirea realității întrupării Mântuitorului Iisus Hristos, prin arătarea Sfinților Îngeri (I Tim. 3, 16; I Tim. 5, 21)	253
1.3.3. Prezența Sfinților Îngeri în Epistolele sobornicești	256
1.3.3.1. Sfinții Îngeri, mărturisitori ai Evangheliei (I Pet. 1, 12).....	256
1.3.3.2. Sfinții Îngeri se supun Mântuitorului Iisus Hristos (I Pet. 3, 22).....	264
1.3.3.3. Firea Sfinților Îngeri – Firea oamenilor (II Pet. 2, 11).....	272
1.3.3.4. Sfinții Îngeri nu judecă, supunându-se judecății lui Dumnezeu (Iuda 9).....	275

1.3.4. Definirea prezenței și a slujirii Sfinților Îngeri, în Epistola către Evrei	280
1.3.4.1. Premise anghelologice la Epistola către Evrei	280
1.3.4.2. Destinatarii Epistolei către Evrei – determinanți ai liniei anghelologice în Epistola către Evrei	284
1.3.4.3. Definirea prezenței și a slujirii Sfinților Îngeri, în Epistola către Evrei.....	286
1.3.4.4. Supremația Fiului față de Îngeri	287
1.3.4.4.1. Sfinții Îngeri, slujitori ai lui Hristos (Evr. 1, 4-7)	287
1.3.4.4.2. Duhuri slujitoare în calea Eshatonului (Evr. 1, 13-14)	292
1.3.4.4.3. Proniatori ai Legii (Evr. 2, 2; 2, 5; 2, 7; 2, 9)	294
1.3.4.4.4. Firea îngerilor și firea lui Hristos (Evr. 2, 16)	298
1.3.4.4.5. Rolul îngerilor pe calea Eshatonului (Evr. 11, 28; 12, 22; 13, 2)	301
1.3.4.5. Anghelologia Epistolei către Evrei	306
1.3.4.5.1. Anghelologia Epistolei către Evrei – semn și arătare	306
1.3.4.5.2. Influența gândirii lui Philon asupra anghelologiei Epistolei către Evrei	308
2. FUNCȚIILE SLUJIRII SFINȚILOR ÎNGERI.....	313
2.1. Slujirea diaconală a Sfinților Îngeri.....	313
2.1.1. În raport cu Dumnezeu	314
2.1.2. În raport cu Creația	316
2.2. Rolul de intermediar al Sfinților Îngeri.....	321
2.2.1. În iconomia mântuirii	321
2.2.1.1. În raport cu Divinitatea	321
2.2.1.2. În raport cu omul	322
3. RAPORTAREA LA SFINȚII ÎNGERI, ÎNDRUMARE NECESARĂ UMANITĂȚII ÎN PLAN ESHATOLOGIC.....	325
3.1. Cadrul spațial anghelologic	325
3.2. Cadrul temporal anghelologic.....	329
3.2.1. Importanța și rolul Sfinților Îngeri în lumea modernă.....	338
3.3. Sfinții Îngeri, mediatori între cer și pământ	345
3.4. Sfinții Îngeri, între anghelofania mărturisitoare a Legii și anghelofania lucrătoare pe calea Eshatonului	349
CONCLUZII.....	355
BIBLIOGRAFIE.....	359

1.

ANGHELOLOGIA NOULUI TESTAMENT. PARADIGMA EVANGHELICĂ ANGHELOLOGICĂ

1.1. Sfinții Îngeri în relatările Evangheliilor sinoptice

Sfinții Îngeri sunt ființe spirituale, nemateriale, raționale și libere. Momentul creării lor precede pe cel al creării omului. Aparțin de lumea nevăzută, ca primele creaturi în cadrul lumii nevăzute. Îngerii sunt prezentați în cadrul Noului Testament ca duhuri slujitoare de foc (Evr. 1, 7). Menirea lor este aceea de a apăra omul, de a-l ajuta și a-l îndrepta pe calea mântuirii spre Dumnezeu.

În timpul propovăduirii Mântuitorului, spațiul iudaic era împărțit, din punct de vedere al credinței în îngeri, în felul următor: esenienii nu numai că erau o comunitate care credea în existența îngerilor, ci au structurat chiar și o împărțire a îngerilor în diferite categorii sau le-au atribuit diferite roluri, pe când saducheii negau existența lor, iar fariseii făceau deseori diferite mențiuni în învățăturile lor cu strictă referire la îngeri.²⁷

²⁷ *All Things in The Bible, En Encyclopedia of The Biblical World*, vol. I, A-L (Ed. Nancy M. TISCHLER), Greenwood Press, Westport, Connecticut, London, 2006, p. 22.

Perioada Noului Testament cuprinde numeroase referințe cu privire la existența îngerilor, indicând o credință generală în aceștia și în rolul pe care Sfinții Îngeri îl au în lumea oamenilor.²⁸

Un aspect aparte îl constituie misiunea de înger păzitor. Îngerul păzitor slujește la mântuirea omului (Evr. 1, 14). Îngerul păzitor este duh slujitor al lui Dumnezeu, spre păzirea oamenilor (Evr. 1, 7).

Sfântul Apostol Pavel este cel care ne limpezește scopul creației: *„Pentru că întru El au fost făcute toate, cele din ceruri și cele de pe pământ, cele văzute și cele nevăzute, fie tronuri, fie domnii, fie începătorii, fie stăpânii. Toate s-au făcut prin El și pentru El.”* (1 Col. 1, 16).

Din Apocalipsă aflăm că nu putem cunoaște exact numărul îngerilor: *„Și era numărul îngerilor zeci de mii și mii de mii”* (Apoc. 5,11). Căci ei apar nu ca o distrugere sau alterare a liberului arbitru al omului, nici ca fiind cei care împlinesc anume, în mod obligatoriu, calea de mântuire universală sau personală a omului, ci îngerii apar ca reprezentând sprijinul necesar în calea apropierii și însușirii mântuirii de către persoana umană: *„Oare nu sunt toți duhuri menite să slujească, trimise spre slujire de dragul celor ce trebuie să moștenească mântuirea?”* (Evr. 1, 14).

O cale regală de apropiere a omului de Dumnezeu, așa după cum bine știm, o constituie rugăciunea. *„Strălucirea unui lucru nu este o nuanță a suprafeței lui care ne atinge, ci este aceea a profunzimii lui care ne deschide spre misterul ascuns al întregii creații. Numai rugăciunea și asceza purificatoare ne ajută să facem această plonjare. Atunci, puțin câte puțin, încetăm să ne identificăm cu expresia iluzorie a lucrurilor și ne unim cu Sursa prin care toate ființează. (...) Atunci Ființa lucrurilor comuniază cu Ființa care ne este interioară”*.²⁹

„Tatăl îi va da celui ce se roagă preaplinul Sfântului Duh”, spune Domnul.³⁰

²⁸ All Things in The Bible, En Encyclopedia of The Biblical World, p. 22.

²⁹ Alphonse GOETTMANN, *Bucuria. Fața lui Dumnezeu în om*, trad. din limba franceză de Viorica JUNCAN, Editura Herald, București, 2010, p. 165.

³⁰ Paul EVDOKIMOV, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*, trad. din limba franceză de Teodor BACONSCHI, Editura Sophia, București, 2013, p. 36.

Teilhard de Chardin, în lucrarea sa *Hymne de l'Univers*, afirmă că: „în acest Mediu Divin, ne aflăm în cel mai intimul sufletelor și în cel mai consistentul materiei... Aici vom descoperi confluența tuturor frumuseților... și în același timp plinătatea puterilor noastre de acțiune și de adorare”.³¹

Rugăciunea trebuie să fie făcută, așadar, în mod ascetic, curat, fără abordarea imaginației în cursul rugăciunii, adică fără imaginarea vreunui chip de înger sau a vreunui alt chip, al altor ființe spirituale, în rugăciune. În același sens ne vorbește Sfântul Nil, numit Sinaitul,³² îndemnându-ne: „Nu căuta nicidecum să primești vreun chip sau vreo înfățișare în vremea rugăciunii, din dorul de a vedea fața Tatălui Cel din ceruri. Nu dori să vezi îngeri, sau Puteri, sau pe Hristos în chip sensibil, ca să nu-ți ieși cu totul din minte, luând lupul drept păstor și închinându-te dracilor vrăjmași. Începutul rătăcirii minții este slava deșartă. Căci mintea fiind mișcată de aceasta, încearcă să mărginească Dumnezeirea în chipuri și înfățișări”.

Cunoașterea, iubirea, puterea, sfințenia, deținute de Sfinții Îngeri, sunt prezentate, în mărturisire neo-testamentară, ca fiind superioare celor deținute de persoana umană, dar inferioare față de cele ale lui Dumnezeu (Efes. 3, 10).

Atât la Ioan, cât și la Pavel, prezența Sfinților Îngeri reprezintă o diaconie întru ajutorul persoanei umane spre învățare, pe calea mântuirii, în urmarea Legii, care a fost predată în Vechiul Testament de către Dumnezeu poporului ales, prin medierea Sfinților Îngeri, iar în Noul Testament, Legea devine o revelație care se completează și se împlinește, prin persoana Mântuitorului Iisus Hristos, ca Fiu al Celui Prea Înalt.

Relația de comunicare între Divinitate și om se realizează prin intermediul Sfinților Îngeri. Așa după cum se exprimă Paul

³¹ TEILHARD DE CHARDIN, *Hymne de l'Univers*, Ed. Le Seuil, Paris, f.a., p. 224.

³² *Cuvânt despre rugăciune*, trad. rom. Dumitru STANILOAE, în *Filocalia I*, Institutul de Arte Grafice „Dacia Traiană”, Sibiu, 1947, p. 89 (cf. Georges FLOROVSKY, *Sensul ascezei creștine*, *Curs de Patrologie*, trad. Vasile MANEA, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2009, p. 92-93).

Evdokimov, „dacă omul îi poate spune «NU» lui Dumnezeu, Dumnezeu nu-i poate spune «NU» omului, căci” – după Sfântul Pavel – „în Dumnezeu toate sunt «DA»” (II Cor. 1, 19). „Este «DA»-ul Legământului pe care Hristos îl înnoiește pe Cruce”.³³ Acest DA este comunicat de către îngeri, omului, ca un răspuns transmis și primit la rugăciunile acestuia către Dumnezeu, în diverse contexte situaționale și în diferite încercări ale vieții pământene.

Pluralismul locurilor unde sunt numiți Sfinții Îngeri (Lc. 1, 11-13, Mt. 1, 20, In. 20, 12, F. A. 1, 10, F. A. 10, 3-6, F. A. 27, 23, 1 Pet. 1, 12, 1 Tim. 5, 21, Evr. 1, 4-5, Ap. 1, 19), prezintă în mod bine definit importanța și rolul Sfinților Îngeri în Creație.

Discursul din capitolele 1 și 2 din *Epistola către Evrei* relevă nu o luptă între om și îngerul care este în raport de superioritate, ci faptul că, fiind slujit de îngeri și fiind ascultat de către îngeri, Iisus este Fiul lui Dumnezeu, el fiind Persoana a doua a Sfintei Treimi și fiind, în acest fel, concomitent, superior îngerilor și oamenilor, dreptților, sfinților, profeților și lui Moise.³⁴ Diferențierea se face, în viziunea Pr. Prof. Dr. Stelian Tofană, prin folosirea termenului de κρείττων, fiind constatată într-un „comentariu al exordiului”.³⁵ Astfel, descoperirea paralelei făcută de Sfântul Apostol Pavel atinge nivelul personal al îngerului și al omului, dar persoana umană este reprezentată de umanitatea lui Hristos, astfel încât, *per ansamblu*, superioritatea lui Hristos este însumată în deplinătatea dumnezeirii sale și a umanității sale, precum afirmă Mikeal C. Parsons.³⁶

³³ Paul EVDOKIMOV, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*, p. 36.

³⁴ Stelian TOFANĂ, *Iisus Hristos – Arhiereu Veșnic, după Epistola către Evrei*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2000, p. 124-127.

³⁵ Stelian TOFANĂ, *Iisus Hristos – Arhiereu Veșnic, după Epistola către Evrei*, p. 124.

³⁶ Mikeal C. PARSONS, „Sons and High Priest: A Study in the Christology of Hebrews”, *Evangelical Quarterly* 60, 1988, p. 195-216. Această paralelă, prezentată de Sfântul Apostol Pavel, atinge latura hristologică a discursului mesianic. În această ordine de idei, a se vedea și: I. Howard MARSHALL, *The Origins of New Testament Christology*, Downers Grove, Intervarsity Press 1977; J. D. G. DUNN, *Christology in the Making*, Philadelphia, Westminster Press, 1980; F. HAHN, *The Titles of Jesus in*

Îngerul păzitor slujește la mântuirea omului: „Îngerii oare nu sunt toți duhuri slujitoare, trimise ca să slujească, pentru cei ce vor fi moștenitorii mântuirii?” (Evr. 1, 14). Îngerul păzitor este duh slujitor al lui Dumnezeu spre păzirea oamenilor: „Și de îngeri zice: «Cel ce face pe îngerii Săi duhuri și pe slujitorii Săi pară de foc».” (Evr. 1, 7). Sfinții Îngeri slăvesc neîncetat pe Dumnezeu: „Și am văzut și am auzit glas de îngeri mulți, de jur-împrejurul tronului și al ființelor și al bătrânilor, și era numărul lor zeci de mii de zeci de mii și mii de mii...” (Apoc. 5, 11).

Un lucru important îl constituie dorința Sfântului Apostol Pavel de a-i feri pe creștini de posibilitatea de a cădea în idolatrie față de îngeri. Dar el prezintă faptul potrivit căruia ceea ce s-a rostit prin îngeri a fost împlinit și tot ceea ce a fost urmat din cuvintele transmise prin îngeri a fost răsplătit cu răsplată bună: „Căci, dacă s-a adevărit cuvântul grăit prin îngeri și orice călcare de poruncă și orice neascultare și-a primit dreapta răsplătire...” (Evr. 2, 2).³⁷ În acest sens, Sfinții Îngeri merită să fie slăviți, dar nu adorați, cinstiți în cadrul cultului liturgic, dar nu prea-măriți precum preamăririle din rugăciunea de slavă către Dumnezeu. Un cult separat al îngerilor de cel al lui Dumnezeu reprezintă idolatrie, erezie și blasfemie. Astfel, anghelologia se constituie ca o parte integrantă a cultului divin. Precum o scară, scara lui Iacov, Sfinții Îngeri sunt raportori morali ai existenței umane și ai desfășurării evoluției Creației. Îngerii sunt cei care reunes, în mod intermediar, dumnezeirea și umanitatea, la un loc, într-o unitate teandrică. Misiunea lor, de a veghea mereu viața oamenilor și de a fi mesagerii lui Dumnezeu în Creație, se desfășoară prin acțiunea lor permanent vigilentă de a fi cei care îi învață pe oameni slujirea lui Dumnezeu.³⁸

Îngerii aparțin de lumea nevăzută, ca prime creaturi ale acesteia. Îngerii sunt prezentați în cadrul Sfintei Scripturi ca duhuri sluji-

Christology, Lutterworth Press, London, 1969; Edward SCHILLEBEECKX, *Jesus, An Experiment in Christology*, Seabury Press, New York, 1979.

³⁷ Ovidiu Victor OLAR, *Împăratul înaripat. Cultul arhanghelului Mihail în lumea bizantină*, Editura Anastasia, București, 2004, p. 107.

³⁸ Ovidiu Victor OLAR, *Împăratul înaripat. Cultul arhanghelului Mihail în lumea bizantină*, p. 118.

toare de natură de foc, duhuri de foc: „Și de îngeri zice: «Cel ce face pe îngerii Săi duhuri și pe slujitorii Săi pară de foc...»” (Evr. 1, 7). Misiunea lor este aceea de vestitori în Creație, de mesageri ai voinței lui Dumnezeu. Menirea de a apăra omul, de a-l ajuta și a-l îndrepta pe calea spre Dumnezeu, pe calea mântuirii personale, este posibilă datorită înfrânării lor în fața ispitelor dorinței de putere, a mândriei și a egocentrismului. Prin această indestructibilă forță de neispitire, Sfinții Îngeri s-au despărțit de îngerii care au căzut, de cei numiți după cădere „diavoli”. Învingând pornirea cea rea și chemarea lui Lucifer de a-l urma, îngerii care au rămas fideli lui Dumnezeu s-au așezat în consimțământul ascultării față de Creator și au rămas în cadrul sacru al comuniunii cu El.

Prezența lor în Creație este una misterioasă, căci ei pun în prim plan pe săvârșitorul, inițiatorul misiunii lor, pe Dumnezeu. Prezentarea Sfinților Îngeri în Sfânta Scriptură aduce întotdeauna descoperirea voinței lui Dumnezeu, căci ei, îngerii, nu vin de la ei putere, în realizarea scopurilor proprii, ci sunt trimiși de către Dumnezeu. Ei, care cunosc realitatea vastă a veșniciei în iubirea lui Dumnezeu, sunt cei care ne arată dreapta credință și buna direcție de urmat pentru viața noastră, aceea spre Dumnezeu. Reprezentarea lor în Creație ține de natura misterului pascal, căci prezența lor este atât în preajma lui Dumnezeu, cât și în apropierea oamenilor, ei fiind cei care au anunțat venirea Mântuitorului Fecioarei Maria, lui Iosif și lui Zaharia, precum și păstorilor.

Sfinții Îngeri sunt cei care i-au slujit în pustie lui Iisus Hristos: „Atunci L-a lăsat diavolul și iată îngerii, venind la El, Îi slujeau” (Mt. 4, 11). Sfinții Îngeri sunt cei care au venit și au îndepărtat piatra de la mormântul Domnului, ei sunt cei care au întâmpinat pe mironosițe și pe ucenici, după Înviere, la mormânt: „Și a văzut doi îngeri în veșminte albe șezând, unul către cap și altul către picioare, unde zăcuse trupul lui Iisus.” (In. 20, 12), „Iar îngerul, răspunzând, a zis femeilor: «Nu vă temeți, că știu că pe Iisus cel răstignit Îl căutați».” (Mc. 27, 5).³⁹

³⁹ J. ASTHON, *Understanding the Fourth Gospel*, Clarendon Press, Oxford, 1991, p. 78.

A. Ferrua prezintă faptul potrivit căruia cunoașterea Sfinților Îngeri este superioară celei omenești, dar inferioară celei a lui Dumnezeu, arătarea lor fiind descoperită în decursul Revelației dumnezeiești.⁴⁰ Totuși, W. Loch arată că ei pot călători cu viteza luminii în Creație, dar nu pot fi omniprezenți, însă ei sunt cei care l-au văzut dintru început pe Hristos în ceruri.⁴¹ Ei nu cunosc nevoia de hrană materială, împărțându-se doar din iubirea și din slăvirea lui Dumnezeu, pe care îl văd în chip nemărginit. Prin directa vedere a lui Hristos, ei sunt mărturisitori ai lui Hristos ca fiind Fiul lui Dumnezeu, născut din veci de către Tatăl.⁴² Sfinții Îngeri nu simt oboseala, nu au nevoie de odihnă și, întrucât nu sunt ființe materiale, ci spirituale, nu cunosc nici boala, și nici moartea. Îngerii nu sunt firi schimbătoare, labile, inconstante, precum firea omenească cea de după păcat, ci ei își păstrează nealterată misiunea de a ajuta omul pe calea spre mântuire.

Capacitatea lor de a se implica în viața umană ține de experiența lor în lupta împotriva potrivnicului, cunoscând ispitele făcute de acesta și posibilitatea înfrângerii lor, însă Sfinții Îngeri pot realiza permanentizarea stării de fidelitate față de Dumnezeu, doar prin păstrarea în comuniune permanentă cu iubirea lui Dumnezeu și prin ascultarea neștirbită față de Creator. Pe de altă parte, omul, deși fire căzută, poate să acceadă și el, prin lucrarea Duhului Sfânt, în Biserică, la Mântuitorul Iisus Hristos și, prin împărțășirea euharistică a misterului pascal, poate să ajungă în comuniune deplină cu harul și iubirea lui Dumnezeu Tatăl.⁴³

Nicolae Cabasila, în lucrarea sa intitulată „*La vie en Jésus-Christ*”, afirmă faptul potrivit căruia: „Dumnezeu se arată, dezvăluindu-și iubirea... Respins, El așteaptă la ușă... Pentru tot binele pe

⁴⁰ A. FERRUA, „Gli angeli di Tera”, *Orientalia Christiana Periodica* 13, 1947, *Miscellanea G. De Jerphanion*, II, p. 149-167.

⁴¹ W. LOCK, *The Pastoral Epistles*, Edinburgh, 1924, p. 43-47.

⁴² W. LOCK, *The Pastoral Epistles*, 43-47.

⁴³ C. K. BARRETT, *The Gospel according to Saint John*, The Westminster Press, Philadelphia, 1978, p. 53-69.

care ni l-a făcut, El nu ne cere, în schimbul ștergerii datoriei, decât iubirea”.⁴⁴

Astfel, misiunea Sfinților Îngeri cunoaște o dublă valență: ei sunt atât mesagerii lui Dumnezeu către oameni, cât și solii oamenilor către Dumnezeu. Chiar și lui Iisus Hristos îi stau aproape îngerii, în momentul rugăciunii de pe Muntele Măslinilor (Lc. 22, 43-44). Iisus Hristos a venit pentru mântuirea lumii, totuși a lăsat nealterat rolul îngerului, de a fi pedagog-călăuzire spre Dumnezeu. Chiar El, în viața Sa de pe pământ, a fost asistat de îngeri; un exemplu deosebit fiind reprezentat de asistarea Sa de către Sfinții Îngeri în rugăciunea din Grădina Ghetsimani (Lc. 22, 43-44).

Problematica Sfinților Îngeri, descoperită de Evangheliile sinoptice, relevă o recapitulare a temelor vetero-testamentare și o reexprimare a manifestărilor anghelofane. Demarcația între teofanie și anghelofanie poartă accentul realității hristologice. Prezența Logosului Întrupat în Creație, ca Dumnezeu și Om, face posibilă realizarea deosebirii celor două acțiuni de revelare. În general, Sfinții Îngeri sunt prezentați ca fiind cei redați pe coordonatele vetero-testamentare, cu singura remarcă a raportării lor permanente la Persoana lui Iisus Hristos.

În mod aparte, Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos, prezentată în paradigmă sinoptică, descoperă două exemplificări specifice anghelologice: descrierea mateiană și cea lucanică. Cea din urmă adaugă și vestirea nașterii Sfântului Ioan Botezătorul, Înainte Mergătorul Domnului. Perspectiva lucanică este cea care integrează descoperirea mateiană: Îngerul Domnului se descoperă cu numele său; el este Gavriil, *cel care stă înaintea lui Dumnezeu*, astfel încât el este cel care cunoaște poruncile, misiunile, cuvintele și acțiunile lui Dumnezeu, chiar din primul moment în care acestea sunt manifestate de către Creator.

La Luca apare antiteza hotărâtoare dintre Cel Viu și cei morți, acești morți fiind, dintr-o altă perspectivă, aceiași pe care noi îi

⁴⁴ Nicolae CABASILĂ, *La vie en Jésus-Christ*, traducere de S. Broussaleux, Chevetogne, 1960, p. 80.

numim vii: „De ce căutați pe Cel Viu între cei morți?” (Lc. 24, 5), „cuvinte reluate neîncetat în înmărmuririle de înviere din liturghia bizantină”.⁴⁵

În diferitele relatări ale Învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, prezența îngerilor, la Mormântul cel Viu, este detaliată în mod diferențiat: „un tânăr în haine albe” (Mc. 16, 5); „un înger” (Mt. 28, 2); „doi bărbați” (Lc. 24, 4).

Pentru anghelologia sinoptică, în cheie testamentară, definițiilor rămân momentele Ispitirii Mântuitorului, ale activității mesianice a Domnului Iisus Hristos, ale Patimilor sale, ale Morții și Învierii, ale Înălțării Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Doar revelația Învierii este descoperită printr-un studiu comparativ cu paradigma evanghelică ioaneică, pentru a putea exemplifica asemănările, deosebirile și, mai ales, perfecta armonie de conlucrare textuală a celor patru Evanghelii, în privința anghelofaniei ca mărturisitoare a Învierii Mântuitorului Iisus Hristos.

1.1.1. Unitatea anghelologică reliefată de cele patru Evanghelii

1.1.1.1. Ispitire și prezență anghelofană

Sunt numeroase episoadele biblice care descoperă apariția Sfinților Îngeri ca pe o existență personală, creată, supusă legilor Creației dumnezeiești, astfel încât îngerii sunt integrați unor realități spațio-temporale, neputând umple în întregime, în mod absolut, întreg timpul și întreg spațiul, precum Dumnezeu, omniprezența, omniciența, omnipotența, transcenderea timpului și a spațiului fiind proprii doar lui Dumnezeu. Această realitate prezintă sfera de desfășurare a existenței Sfinților Îngeri.⁴⁶ Fiind ascunși percepției noastre

⁴⁵ Olivier CLÉMENT, *Hristos, pământul celor vii. „Trupul spiritual” și „Sensul pământului”*. Eseuri teologice, trad. de Olimpia COROAMĂ, Editura Curtea Veche, București, 2010, p. 50-52.

⁴⁶ L. S. CHAFER, *Angelology*, în „Biblioteca sacra”, 98 (1941), p. 389-420; 99 (1942), p. 6-25.